

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. X. De reliquis Impedimentis dirimentibus, præsertim Publicæ
Honestatis, & Impotentiaë.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

nitus nolit statim converti, ex Conc. Tolet., nisi magnum scandalum ex subito discessu oriatur; sicut nunc oriretur in India, Japonia, &c. si cogerebantur conjuges fideles statim separari ab Infidelibus: Alii tamen cum Sot. apud Con. docent, in tali casu licitum esse conjugi fideli discedere ab infideli, etiam quoad vinculum, atque adeo posse cum alio matrimonium contrahere: Prior tamen sententia videtur probabilior, & conformior locutioni Apostoli.

IV. Ubi notandum, quod in tali casu filii istorum conjugum, si careant usu rationis, sequi debent conjugem fidelem; si vero habeant usum rationis, relinquendi sunt in propria libertate; si demum dubitetur, an habeant usum rationis, præsumendum est in favorem fidei, quod non habeant, atque adeo sequi debeant conjugem fidelem.

ARTICULUS X.

De reliquis Impedimentis dirimentibus, præsertim Publicæ Honestatis, & Impotentia.

- I. Excommunicantur Domini temporales, & Magistratus, qui directe, vel indirecte cogunt alios, ne libere matrimonium contrahant.
- II. Etiam inter Infideles illicita est Polygamia; Qui autem plures uxores habet, si ad fidem convertatur, primam dumtaxat retinere debet, si velit hæc ad fidem converti; Quod si nolit, non tenetur ille alias ducere, quamvis vellent converti.
- III. Ut possit aliquis ad secundas nuptias transire, non sufficit probabilitas, sed requiritur moralis certitudo de morte prioris conjugis.
- IV. Sponsalia invalida non parviunt impedimentum publicæ honestatis, etiam si sint invalida ex defectu con-

sensus; secus vero matrimonium ratum.

- V. Quid sit Impotentia? Et quotuplex?
- VI. Num impotentia perpetua dirimat matrimonium in ordine ad castitatem, ac socialiter vivendum?
- VII. Quid si dubitetur, Num impotentia antecesserit matrimonium, an subsequuta fuerit?
- VIII. Et quid si dubitetur, num sit perpetua, an temporalis?
- IX. Num senes capulares valide matrimonium contrahant? Quid de Eunuchis, de Maleficiato, ac de Hermaphrodito?
- X. Ætas ad matrimonium requisita quamnam sit?

I. **V**Is, seu metus fert impedimentum dirimens matrimonium; de eo tamen abunde diximus, cum de consensu coacto, quæst. 4. art. 2. Hic dumtaxat addimus, a Trident. sess. 24. cap. 9. excommunicari Dominos temporales, & magistratus, qui quovis modo directe, vel indirecte subditos, vel alios cogunt, quominus libere matrimonium contrahant.

De impedimento Ordinis egimus art. 4. hujus quæst., postquam egimus de impedimento Voti.

II. Progredimur itaque ad impedimentum ligaminis, quo nomine intelligitur prioris conjugii etiam rati vinculum, quo durante sequens matrimonium etiam consummatum dirimitur jure non solum Ecclesiastico, sed etiam naturali, & divino; Nam res uni tradita non potest amplius alteri tradi; & Matth. 19. dicitur: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, mæchatur.* In lege veteri dispensavit Deus in pluralitate uxorum; hæc tamen dispensatio a Christo Domino fuit revocata; Cum autem omnes homines, etiam infideles, Christo Domino subjiciantur, sequitur, quod etiam inter infideles illicita nunc sit Polygamia;

mia; ut diximus quæst. 3. art. 3. Quare si Titius infidelis plures uxores duxerit, & deinde convertatur ad fidem, solum cum prima tenetur permanere, si illa sine injuria Creatoris voluerit cohabitare; Secus vero neque cum illa tenetur permanere, neque cum aliis, etiamsi aliæ ad fidem convertantur; quia revera non sunt uxores; unde posset aut cum earum aliqua, aut cum alia matrimonium contrahere.

III. Quæritur nunc; Quanta certitudo de morte conjugis requiratur, ut possit quis licite cum alio matrimonium contrahere?

Respondeo, non satis esse probabilitatem de illius morte, sed requiri certitudinem moralem, quæ habetur vel per certum nuncium, vel per testes; aliter contrahens exponit se periculo adulterii.

Sequitur hinc primo, quod testimonium unius testis non sit sufficiens; tum quia in *lege jurisjurandi, Cod. de Testibus* dicitur: *Vox unius Vox nullius*; tum etiam quia unus testis non dicitur esse nuncius certus: Excipe tamen, quando testis esset valde gravis, & aliæ probationes haberi non possent, & verosimile esset, quod asseritur.

Sequitur secundo, nec sufficere solam famam de tali morte; tum quia sola fama æquivaleret uni testi; tum etiam quia fama sæpe oritur ab auctore incerto, & plerumque fallaci: Satis tamen esset fama, si aliis administris juvaretur, ita ut moraliter certam probationem faceret; quod ad Judicem spectat examinare.

IV. Circa impedimentum Publicæ honestatis abundè diximus art. 7. quæst. 1. de Sponsal. Hic solum adverto, dubium esse, An matrimonium ratum invalidum, sed non ex defectu consensus, inducat hoc impedimentum? Negat Navar., & Sà; quia Trident.

sess. 24. cap. 3. expresse docet, impedimentum hoc non oriri ex Sponsalibus *quacumque ratione invalidis*; ergo neque ex matrimonio rato invalido; cum eadem videatur ratio in utroque casu. Sed communius cum Bonac. quæst. 3. punct. 11. affirmant. Ratio est, quia quamvis jure antiquo tam Sponsalia, quam matrimonium ratum parerent hoc impedimentum, etiamsi essent invalida, dummodo non invalida ex defectu consensus; tamen jure novo Tridentini solum decernitur, quod Sponsalia, quacumque ratione invalida, hoc impedimentum non pariant; ergo circa matrimonium ratum remanet fixum jus antiquum, quod scilicet pariat impedimentum, etiamsi sit invalidum, dummodo non ex defectu consensus.

V. Agendum superest de Impedimento Impotentia; Circa quam dicemus, quæ honeste tantum exponi possunt; reliqua fuscè reperiantur apud Sanch., qui lib. 7. hanc materiam viginti septem disputationibus completitur.

Notandum itaque primo, Impotentes hic dici, qui non possunt habere talem copulam, ex qua fiat una caro ex duobus per utriusque seminis commixtionem, ex qua possit una caro prolis prodire; sive talis impotentia proveniat ex constitutione corporis, sive ex frigidityte, sive ex arctitudine foeminae, sive ex masculio.

Notandum secundo, Impotentiam hanc aliam dici perpetuam, aliam temporalem: Est perpetua, quæ nulla arte humana absque miraculo, vel masculio, vel absque periculo vitæ, aut gravis, & perpetui morbi removeri potest, ex *cap. Fraternalitatis, de Frigidis* apud Perez disp. 37. Est vero temporalis, quando naturaliter, vel consuetis Ecclesiæ remediis contra masculium, & sine ullo periculo auferri potest. Præterea impotentia hæc alia est

est naturalis, quæ a natura provenit, alia artificialis, videlicet ab arte dæmonis; Alia est absoluta, & respectu omnium, scilicet quam habent Eunuchi, & senes omnino exhausti, qui nulla arte medica juvari possunt ad copulam habendam; Alia demum est impotentia respectiva, puta relate ad talem fœminam arctam. His explicatis.

VI. Quæritur; Quenam impotentia dirimat matrimonium, & quo jure?

Respondeo, Impotentiam perpetuam dirimere matrimonium contrahendum; non vero contractum, si illi superveniat; Impotentiam vero temporalem matrimonium non dirimere. Ita communiter ex *cap. Fraternalis*, & ex *cap. Quod sedem, de Frigidis, & maleficiis*, contra nonnullos apud Dian part. 4. tract. 4. resol. 75., qui cum Pont., Medin., Veracru., & aliis docent, impotentiam perpetuam non dirimere matrimonia, quæ contrahuntur in ordine ad caste in societate vivendum, & sine ullo ordine ad copulam. Ratio communis doctrina est, quia nemo potest transferre in alterum dominium rei, quam nullo modo habet; ergo nemo potest contrahere matrimonium, & per illud transferre alteri jus mutuum ad usum corporis, si habeat perpetuam impotentiam ad copulam. Ex quo patet, tale impedimentum non solum jure Ecclesiastico, ex *cap. Quod sedem* citato, sed etiam jure naturæ matrimonium dirimere; ita ut qui habet impotentiam perpetuam absolutam, invalide contrahat cum quacumque; qui vero habet impotentiam perpetuam respectivam, vel ex causa naturali, vel ex maleficio, &c. invalide contrahat cum ea, relate ad quam habet talem impotentiam. Dixi deinde, quod si hæc impotentia superveniat matrimonio, illud non dissolvat; cum matrimonium ex Christi institutione sit indissolubile. Quare in tali casu conjuges pos-

sunt petere, ac reddere debitum, non secus ac senes, ut notat Perez disp. 37. sect. 10.

VII. Rogabis primo; Quid faciendum, si dubitetur, Num impotentia perpetua orta, verbi gratia, ex maleficio antecesserit matrimonium, an illud consecuta sit?

Respondeo, Sanch. lib. 7. disp. 103. cum aliis putare, præsumendum, quod maleficio fuerit factum post matrimonium; quia in dubio judicandum est in favorem matrimonii. Verum Bonac. quæst. 3. punct. 13. cum Rebel., Sa., & aliis censet, præsumendum esse, quod maleficio antecesserit matrimonium: Tunc enim solum in dubio judicandum est in favorem matrimonii, quando matrimonium fortiri potest suum effectum, videlicet prolis procreationem, vel fugam fornicationis; At in casu nostro matrimonium fortiri nequit effectum suum; ergo in dubio non est judicandum in favorem matrimonii, sed in favorem libertatis. Si tamen dubium esset, an impotentia perpetua sit vera? in tali casu, quando adhibita diligentia remanet dubium, judicandum esset in favorem matrimonii, quod scilicet non sit vera impotentia; tum quia matrimonium stat in possessione; tum etiam quia quilibet præsumitur potens, donec probetur oppositum, eo quod potentia ad copulam sit naturalis.

VIII. Rogabis secundo; Quid faciendum, si dubitetur, num impotentia sit perpetua, an temporalis?

Respondeo, permitti conjugibus simul habitare, & experiri per triennium; quo elapso, si nequeant habere copulam, ex qua fiat una caro, judicandum, impotentiam illam esse perpetuam, & matrimonium fuisse invalidum; Unde uterque potest ad secundas nuptias transire, si cum alio conjuge talem impotentiam non habeat.

beat. Quod si successu temporis deprehendatur, impotentiam illam non fuisse veram, & Judicem errasse in illis separandis, iterum conjungendi fuit; eo quod primum matrimonium revera fuit validum, & consequenter secunda nuptiæ invalidæ. Eadem est ratio, si alter Sacros Ordines susceperit, aut professionem fecerit religiosam; tenetur enim ad conjugem redire, si matrimonium fuit consummatum; Si vero tantum fuit ratum, non tenetur redire post professionem, cum per illam matrimonium ratum dissolvatur.

Sequitur ex dictis primo, validum esse matrimonium contractum cum femina arcta; quia hoc non censetur esse impedimentum perpetuum, quod humana arte tolli non possit. Quare tenetur hujusmodi femina pati incisionem, etiam cum gravi dolore, quamvis non cum periculo vitæ, aut gravissimæ infirmitatis.

Sequitur secundo, validum esse matrimonium contractum cum femina, quæ feminare non potest; quia adhuc cum illa exerceri potest copula, ex qua fiat una caro prolis; eo quod semen femineum non censetur necessarium ad generationem, juxta sententiam communiorem. Ita Sanch. disp. 92. Henriq. Bonac.

IX. Sequitur tertio, validum esse matrimonium contractum inter steriles, quia inter istos intercedit vera copula apta ex natura sua ad generationem: Contra vero invalidum est matrimonium contractum cum senne omnino impotente ad habendam copulam; ut communiter docent cum Sanch. loc. cit., Bonac., & aliis: Quod tamen negat Henr. lib. 12. cap. 7. putans esse validum, eo quod senex semper retineat potentiam suam feminandi, quamvis per accidens ratione senectutis impediatur; nec probari potest, ejus potentiam esse im-

medicabiliter exhaustam; Unde Ecclesia nunquam ratione senectutis impedit matrimonia; & David 3. Regum 1. duxit Abisac adolescentulam Sunamitidem, solum ut ab illa in senectute calefieret.

Sequitur ultimo, invalidum esse matrimonium contractum cum Eunuchio utroque teste carente, seu cum Spadone, qui semen prolificum emitere non potest, juxta Bullam Sixti V. apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 71. Et eadem est ratio de maleficiis, si maleficii impedimentum sit perpetuum: Quando enim ex maleficio consurgit tanta frigiditas, quanta est frigiditas naturalis, ex qua provenit impotentia perpetua, tunc certe impotentia illa orta ex maleficio eodem modo dirimit matrimonium, ac frigiditas naturalis; Idque verum est, etiam si maleficio tolli possit per aliud maleficio; dummodo tolli non possit orationibus, & consuetis Ecclesiæ exorcismis: Et ratio est, quia quod licite tolli non potest, dicitur non posse simpliciter tolli. Hermaphroditum denique valide contrahunt juxta sexum prævalentem, non vero circa inferiorem. Quod si uterque sit æqualis, datur optio, ut eligant, quem malint, & illi semper stare debent, ut videre est apud Perez *supra* disp. 37. sect. 14. ubi docet, quod si vir, aut femina mutet sexum, matrimonium consummatum irritetur; matrimonium quippe debet esse inter unum, & unam. Et similiter si Sacerdos mutaret sexum, consecrare non posset, quamvis characterem retineret.

X. Præter hæc quatuordecim impedimenta iis versibus comprehensa, est pariter impedimentum dirimens defectus consensus, ut patet; necnon defectus ætatis requisitæ jure Ecclesiastico. In maribus enim requiritur ætatis decimus quartus completus, &

in sc̄eminis duodecimus, nisi malitia suppleat ætatem; hoc est nisi antecedenter sint doli capaces, & simul apti ad copulam iudicio prudentium.

ARTICULUS XI.

De Impedimentis impediētibz.

- I. Recensentur impedimenta impediētia.
- II. Tria duntaxat sunt in usu; Ecclesiæ vetitum, Sponsalia, Votum.
- III. Quid veniat nomine Interdicti? Quid nomine Temporis feriarum? Quid nomine Catechismi?
- IV. Ad quid tenetur, qui emissio voto, sive castitatis, sive religionis, matrimonium contrahit?
- V. Num sit licitum matrimonium habenti votum castitatis, si detur muina obligatio non petendi debitum?
- VI. Num habens votum castitatis possit aliquando petere debitum a conjugē?
- VII. Illicitum est contrahere matrimonium cum habente votum castitatis; nisi hic illud offerat.
- VIII. Habens votum castitatis nequit uxorem ducere ad sedandas urgentes tentationes.
- IX. Etiam Episcopus in impedimentis impediētibz dispensare potest, excepto Voto, & Sponsalibus.

I. **D**iximus, impedimenta impediētia (quæ scilicet impediunt licitam Sacramenti matrimonij susceptionem sub mortali, & sub pœna excommunicationis) esse hæc, quæ sequuntur.

Primum est Ecclesiæ vetitum; secundum tempus feriarum; Tertium Catechismus; Quartum Sponsalia cum alio contracta; Quintum votum simplex, sive castitatis, sive religionis, sive non nubendi; Sextum Crimen, videlicet primo Incestus cum con-

fanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu, (qui impedit matrimonium cum quacumque persona, ut notat Perez) necnon incestus cum propria matre, seu filia; Secundo Raptus alienæ Sponsæ; Tertio Uxorididum; Quarto susceptio propriæ prolis in baptismo ad impediendam redditionem debiti; Quinto Presbyterididum; Sexto publica pœnitentia, quamdiu durat; Septimo matrimonium cum moniali. Præterea impedit matrimonium omisso proclamationum, & benedictionis; Necnon Claustrinitas, ubi non est receptum Trident. juxta ea, quæ diximus quæst. 4. art. 3.

II. Ex his impedimentis sublatum jam esse per non usum Criminis impedimentum, docent Sanch. lib. 7. disp. 17., Ledesma, Laym., & alii. Communiter enim obstricti talibus impedimentis solent matrimonium contrahere absque dispensatione, nec transgressores puniuntur. Unde docet Reginal. apud Bonac., quod si alicubi ea lex per non usum abrogata non esset, peccaret graviter, qui cum tali impedimento matrimonium contraheret. Præterea impedimentum Catechismi sublatum esse per Tridentinum, communiter Doctores docent. Quare tria remanent præcipua Impedimenta impediētia, nimirum Vota, Sponsalia, & Interdictum, seu prohibitio Ecclesiæ, quæ prohibet etiam nuptiarum solemnitates tempore feriarum, ut mox explicabimus.

III. Queritur nunc primo; Quid sit interdictum, seu Ecclesiæ vetitum, quatenus est impedimentum impediēns?

Respondeo, nomine Interdicti non venire hic censuram; quinimmo probabiliter tempore interdicti alicujus Civitatis potest etiam a persona specialiter interdicta matrimonium contrahi; quamvis benedictio solemnis nuptialis non nisi in solemnitatibus exceptis